

Skoleelevers utryghed kortlagt ved brug af internettet

■ Helle Huse, Rambøll Nyvig A/S
■ Troels Andersen, Odense Kommune

Færdselsloven nævner specifikt, at vejmyndighederne skal sikre børns skoleveje. Det kan imidlertid gøres på mange niveauer og på mange måder.

Analyse af børns tryghed

Hvis man blot koncentrerer sig om børns trafikulykker, skulle det være nok at se på ulykkesstatistikkerne. Imidlertid er der store mørketal for især de bløde trafikanter, da politiets ressourcer er begrænsede, og fordi man typisk koncentrerer sig om at få offeret behandlet. I Odense er der etableret en ulykkesregistrering på skadestuen, der betyder, at datagrundlaget er væsentlig bedre.

Men på mange veje sker der kun sjældent ulykker med børn. Utryghed blandt børn og deres forældre betyder dog, at især mindre børn tit køres til skole. Det er ikke godt for børnenes sundhed og for deres træning i at færdes i trafikken. Derfor er der gode argumenter for at forbedre børns tryghed, og det første skridt er at få kortlagt utrygheden.

Som det fremgår af figur 1, er børneulykkerne i Odense Kommune faldet med 30-40% de sidste 15 år. Resultatet skyldes både det generelle trafiksikkerhedsfremmende arbejde og de specifikke skolevejsprojekter. I gennem 2 årtier har der været afsat 1 1/2 mio. kroner årligt til sikring af børns skoleveje i kommunen. Omkring 1980 blev der lavet skolevejsrapporter for hver eneste skole, hvor utrygheden blev kortlagt ved, at børnene tegnede på luftfotos. Der er tale om et meget stort registreringsarbejde, som der først nu har været mulighed for at gentage, da teknologien har gjort registreringsopgaven væsentligt nemmere og billigere.

Odense Kommune ønskede således i 2003 at få gennemført utryghedsanalyser for samtlige kommunale og private folkeskoler. Formålet med analysen var at få udpeget de utrygge steder, mens der ikke var behov for at kende børnenes ruter til skole, som i de første analyser. Kortlægningen skulle omfatte klassetrinene 3., 6. og 9. klasse, som er repræsentative for alle

For at sikre børns skoleveje er der gennemført utryghedsanalyser på 50 skoler i Odense. Analyserne er foretaget over internettet, hvilket er en hurtig og billig måde at skaffe mange data. Dataene er en forudsætning for sikringen af skolevejene.

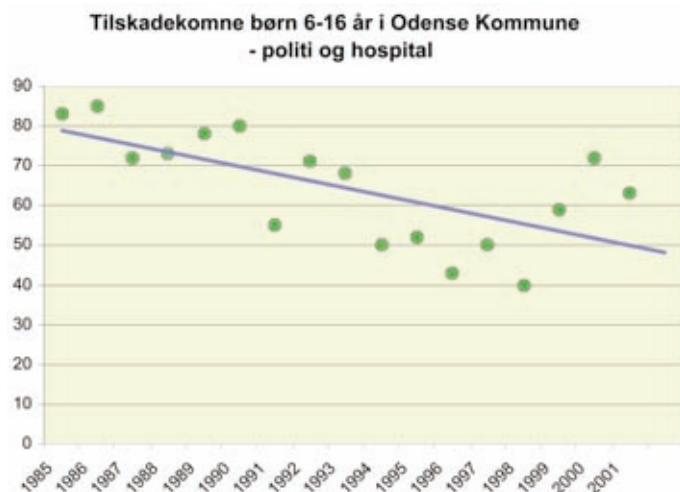
skolebørn. De mindste klasser er ikke omfattet, da de ikke kan lave udpegningen uden en massiv voksenstøtte. Udpegningerne skulle ske, uden at forældrene kunne påvirke børnenes egne oplevelser.

Gennemførelse af analysen

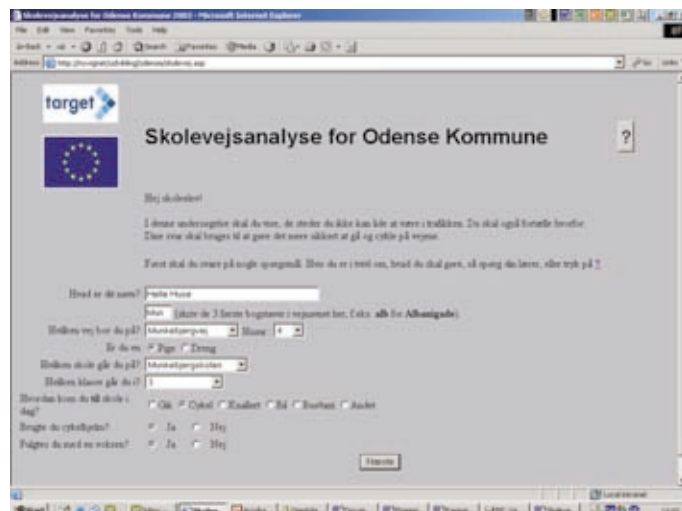
Grundlæggende kan man spare enorme summer, hvis folk selv indtaster oplysningerne på en computer. I dette tilfælde var det oplagt at benytte skolernes internetadgang til at lade børnene pege direkte på de elektroniske kort.

Der blev derfor udarbejdet et internetbaseret spørgeskort med et tilhørende bykort over Odense Kommune, hvorpå det var muligt at indtegne utrygge steder (kryds og strækninger). Spørgeskortet indeholdt følgende spørgsmål (se endvidere figur 2):

- Navn (kontrolmulighed)
- Køn
- Adresse
- Skole
- Klassetrin

Figur 1. Tilskadedkomne børn i Odense Kommune 1985-2001.

Figur 2. Skærmsprint af 1. side af analysen.

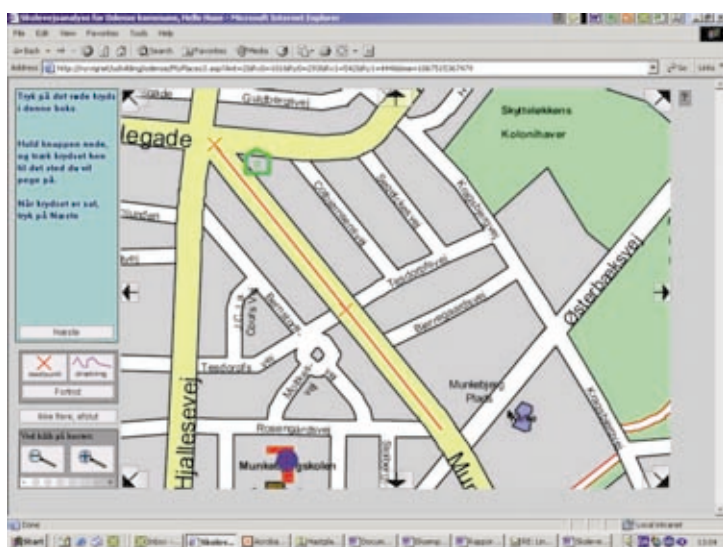
- Transportform til skole
- Voksenledsagelse for 3. kl.
- Hjelmbrug for cyklister
- Utrygge kryds og strækninger
- Begrundelser for utryghed.

Ved at bruge internettet er det muligt at give børnene en række hjælpemuligheder og samtidig reducere antallet af "fejl"-besvarelser. F.eks. skulle eleverne kun indtaste de første 3 bogstaver i vejnavnet, hvorefter en liste over mulige vejnavne fremkom på skærmen. Spørgsmålene omkring voksenledsagelse og hjelmbrug fremkom ligeledes kun for den aktuelle gruppe af børn.

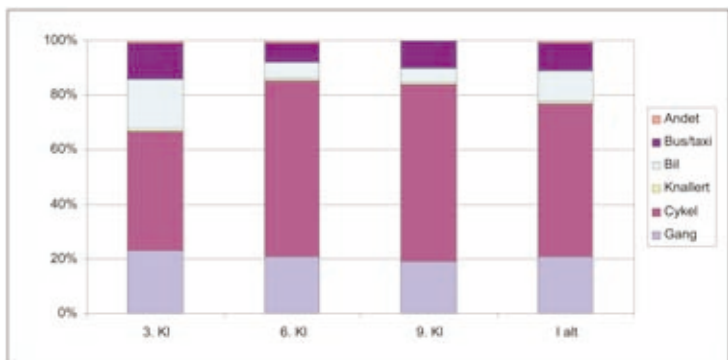
Efter besvarelsen af ovennævnte spørgsmål skulle eleverne udpege de kryds og strækninger, hvor de følte sig utrygge (se figur 3). For at gøre det lettere for den enkelte elev blev skole og bopæl

Figur 6. Utrygge kryds (pletter) og strækninger (streger) er kombineret med trafikulykker (kryds) i GIS.

Figur 3. Skærmpoint af kort hvor på der indtegnes utrygge steder.

Figur 4. Transportmiddelvalg.

Begrundelser for utryghed	Antal af krydsninger
Der er mange biler	1661
Bilerne kører meget stærkt	1631
Bilerne holder ikke tilbage	1095
Det er svært at krydse vejen	1057
Andet (med tilhørende begrundelse)	970
Det er svært at få øje på de andre trafikanter	639
Der er ingen fortover eller cykelsti	505
Der er ingen lys på vejen/stien	369

Figur 5. Begrundelser for utryghed.

automatisk angivet på det kort, som eleven fik frem på skærmen. Ved angivelse af begrundelse for utryghed fremkom en liste med 8 valgmuligheder, hvor den ene var valgfri. Disse fremkom i tilfældig rækkefølge hver gang en elev fik den vist. Derved blev risikoen for, at eleverne altid vælger den øverste begrundelse mindsket.

Alle omlysninger kunne efterfølgende umiddelbart samles i en database, data blev validitetstestet, og de er siden lagt i kommunens GIS system. Odense Kommune lægger endvidere udvalgte kort ud på hjemmesiden til orientering af skoler og forældre m.fl. Analyserne gentages hvert 4. år for, at oplysningerne kan være rimelige ajourførte, og således at de følger valgperioderne i byrådet.

Resultater

Undersøgelsen blev foretaget i samarbejde med skoleafdelingen, og der blev gjort en del for at få skolerne til at deltage, da hver klasse skulle anvende 1-2 timer i edb-lokalet.

Besvarelsesprocenten blev i alt 79%, dog højest for de kommunale skoler (87%), der i modsætning til privatskolerne har veldefinerede skoledistrikter og derfor mere koncentrerede skolevejsproblemer.

Analysen viste desuden, at 56% af eleverne cykler i skole, mens 21% går. 21% bliver kørt i bil, bus eller taxi. Andelen af elever, som cykler i skole er en del højere for 6. og 9. klasserne end 3. klasserne, og det modsatte er gældende for andelen af elever, der bliver kørt i bil til skole (se i øvrigt figur 4).

40% af cyklisterne anvender cykelhjelme. Tallet dækker over store forskelle mellem de 3 klassetrin. 70% af eleverne i 3. klasse bruger cykelhjelme, men kun 5% af eleverne i 9. klasse har cykelhjelme på.

66% af eleverne i 3. klasse går eller cykel i skole. 23% af disse bliver fulgt af en voksen.

47% af eleverne har angivet steder, hvor de føler sig utrygge. I alt har eleverne angivet godt 3.300 utrygge steder fordelt på knap 2.100 kryds/punkter og godt 1.200 strækninger. I gennemsnit har hver elev angivet 0,8 utrygt sted. Betragtes alene de elever, som har angivet utrygge steder, har de i gennemsnit angivet 1,6 utrygge steder.

Hovedparten af eleverne har angivet antallet af biler og bilerne hastighed som årsag til utrygheden. Figur 5 viser fordelingen på de 8 svarmuligheder.

Anvendelse af resultaterne

Odense Kommune vil fremover prioritere skolevejsmidlerne ud fra følgende data:

- Utryghedsanalyse
- Trafikulykker fra politi og skadestue
- Områder hvor mange børn får fri befordring grundet farlig skolevej.

Dermed vil andre projekter kun komme på tale, såfremt de opnår en særlig politisk prioritet.

Figur 6 viser, hvorledes de utrygge kryds og strækninger kan kombineres med ulykkesdata i GIS og dermed giver et bedre prioriteringsgrundlag.

Ved de konkrete lokaliteter kan børnenes begrundelser være en vigtig hjælp til at forstå deres utryghed og dermed til at benytte de rigtige løsninger.

Undersøgelserne giver samtidig vigtige oplysninger om hjelmbrug og voksenledsagelse, der evt. kan benyttes i kampagnesammenhæng mv. Endelig er der med undersøgelserne etableret et permanent barometer for børns utryghed og deres konkrete transportvaner i Odense Kommune. ■

